

causti hostiam accepit illos. **P**er has igitur tribulationes sperantes in deo in futuro appropinquabunt tanto proximius quanto maiores sustinent tribulationes. **A**it enim iohannes in apocalypsi xiii°. **B**eati mortui qui in domino moriuntur. ammō iaz dicit spūs vt requiescant a laboribus suis. **Q**uinto puocat ad miām et largitatem. cū cogitat hō q̄ secum nil afferre pōt. s; de elargitione eleōsiāz in anima subsidium habebit. ideo dimittit iniurias pximo. elemosinas dat. aliena restituit. de qua rex fertur q̄ pacto **Q**uidam burgenſis parisijs fecit fieri feretruz in quo portaret mortuus: q̄ posuit sibi speculuz sue cōtinue visionis/vt per ei⁹ aspectum moueret ad caritativa opa **I**n die autem oīm defūctorūz replebat illud panib⁹ quos paupibus dabat dicens. **E**cce cito morior. et quis postea memorabit mei **M**ale ultimo ad arripicūm pseuerantem pñiam **R**ex enim ninive cum pplō suo/audito a jona ninive infra xl⁹ dies subuersionem. vñ omēs morituri essent. induti sunt sacco pagentes opa pñie et misericōdie. **L**egit etiam in libro de septem donis q̄ cum miles flagiciosus accepisset pñiam ab alexand⁹ papa/dedit ei annulū quem p pñia assidue portaret in digito eo pacto q̄ eum pluries in die aspiceret et aspiciendo tūc cogitaret se esse moriturū. **Q**uod cum fecisset: inde ad modicū temp⁹ ex hui⁹ cōsideratione mortis ita tristat⁹ et cōpunct⁹ est. q̄ rediens ad alexand⁹z obtulit se patrum ad oēm penitentiam pagendam **S**ic o homo age cū hoc milite/propōnendo ocul⁹ tue mentis mortis cōsiderationem: disponendo domui tue quia morieris tu et non viues.

Cella vicesima septima

Vicesima septimā cellā discipul⁹ attingēs. non modicū vrbū ppo⁹ et sepi⁹ reperitum in se reuoluens diligēt⁹ intuei. **N**am in e⁹ pñio latere vidit domū in qua erat magnū feret⁹ et aptū ad modum cordis formatū. **I**n scdo latere aliam domū in cui⁹ ianua stetit homo nud⁹. **I**n tercio terciā domū in cuius ianuis stetit paterfamilias cū vxore. plib⁹ et seruis suis. **I**n quarto latere quartā domū miro mō pōnatā

Vicesima septima

ad quam viuentes longe lateq; coopabant ad interior dei et angelorum et sanctorum secundum plus et minus. Discipulus non modicum hanc admirans picturam tandem ab instructore didicit hanc picturam significare quaduplicem domum de qua nobis disponendum est. **P**rimum latus significat domum conscientie per fere trum ad modum cordis formatum. Secundum latus significabat domum corporis nostri. in qua anima nostra constituta immorari ordinata est. **T**ercium latus significat domum patris familias regendam a quolibet coniungato. **Q**uartum latus in quo domus luminosa et pulchra intuebatur significat domum celestis iherusalem ad quam coopant cotidie deuote viuentes. **I**ta quod ex illis decedentibus edificant cotidie muri iherusalem ut inferius latius patebit. **P**rimum latus

Ad primam domum aciem dirigendo dixit senex domum conscientie esse veram domum non cuiuscunque sed dei omnipotentis. **I**uxta apostoli sententiam ad corinthios. **T**emplum dei secundum est quod estis vos. **E**t sapiens. percurrere prior in domum tuam. et ibi aduocare te et age perceptiones tuas et super his benedicere deum. denique ecclesiasticis. xxvij. **N**isi temeris te instant in timore domini. cito subverte te domum tuam. id est scientiam tuam. **I**n hac domo manet deus sicut adiutor fortis et consolator optimus et hospes largissimus. hanc domum omnis iustus ingreditur quando operatur secundum rectam scientiam et opera propria perscrutat non intranscuriose domum alienam sed alienam scientiam inquirendo. puer. xxiiiij. **N**on queras impietatem in domo iusti. id est in scientia. nec vastes requiem eius. **C**onscientia pullulat ex naturali iudicio rationis. quod deus lex intellectus. et ab eo est deducta et derivata. ut quedam conclusio. **S**it enim in animo quasi quidam syllogismus cuius maiorem premitit synderesis dicens. **O**mne malum est vitandum. **I**nferiorem vero huius syllogismi assumit ratio superior dicens adulterium esse malum quia a deo prohibetur. **R**atio vero inferior dicit adulterium esse malum vel quia est inhonestum vel iniustum. **C**onscientia vero infert conclusionem quasi dicens et concludens scientiam. eo quod scientia ratione superioris scilicet synderesis rationis superioris et inferioris conclusionem infert. **H**ec testificat. accusat. soluit. vel ligat. **D**e primo ad Romanos secundo. testimonium illis reddente conscientia eorum in

scz accusatore. Quem psciā defendit liber est int' accusationes: liber sine accusatione esse non pōt si sola que int' addicit psciā ac-
cuset. vt d' iuneāl. pma est hec vltio q se iudice nemo nocens ab
soluit. zc. De 3°/omne qd ptra psciā est edificat ad ichennam
Ad rōs xiiij. vbi glō. Contra psciā scz pcepti vel phibit iōis
hoc est. pprie facere d' psciā. j. facere ptra illud qd psciā dīcat
esse in pcepto vel phibitione. Vt autem de hac hō bñ disponat
domo pscientie quinqz requirūt ad hanc ad modū dom' rēpal

Solidū fundamentū
Solchrum ornamētū
Sc3. firmū tutamentū
SRegimen prudentum
SDurū pavimentum

Quō videlz vt bñ fūdetur su
psolidū fūdamētum xpī z sa
cre scripture. vt d'z mat. v^o oīs
qui audit vba mea z facit ea:
assimilat viro sapienti q edifi-

cat domū suā supra petrā. Sūme aut' cauere dēt ne dom' pscie
sit late nimis aut stricte edificata/ne homo sibi nimium cōcedat
aut rursus hesitet vbi hesitandum non est. S3 pchdolo: istam
domū edificant quidaz sup aquas voluptatis/quidā sup arenā
cupiditatis/alij sup ventuz superbie. Ideo veritas mat. v^o. sub
iungit. Omnis qui audit vba hec z nō facit ea/filis est viro stul
to/qui edificat domū suā super arenam. z descēdit pluuia. z ve
nerunt flūina. z flauerūt venti. z irruerūt in domū illam z cecī
dit. z fuit ruina ei' magna. vbi Aug^o. Considerandū inquit q
cū dixit. qui audit verba mea si hoc satis signat istum sermonē
domini in monte omnibus pceptis quibus ch:istiana vita for
matur esse perfectum/vt merito qui scdm eum viuere voluerit p
paretur edificanti supra petram. z glō ibidem. Cecidit inqaz
quia omnis pscientia que spe fixa in deum non permanebit/in
temptationib' non valet subsistere. z tanto amplius agitur q
to plus in his que mūdi sunt a superioribus dīfūgitur. Et vere
omnes mali vel fixatione boni. ingruente qualibet temptatiōe pe
iores fiunt. Est igitur primū fundamentum fides firma super
xpīm fundata. De qua mathei xvi. sup hanc petram. scz xpīm fi
lius dei viui edificabo ec. meā dixit petr^o. Et apls j. choz 3°.
Fundamentum aliud nemo pōt ponere preter id quod posituz
est. Quod est christus ihesus. Perfectio vero hui' fūdamēti

Vicesima septima

est charitas sine qua fides vitam non habet. Ideo ad ephe. iiii
vtrūq; fundamentum complectēs. sic orat. **F**lecto genua mea
ad patrem dñi nostri ihesuchristi ex quo omnis patritas in celo
et in terra nominatur vt det vobis scdm diuicias glorie sue vtutem
corroborari p spūm eius in interiori homine/habitare chris-
tum p fidem in cordibus vestris in charitate radicati et fudati.
vt possitis comprehendere cum omnib⁹ sanctis que sit latitudo lō-
gitud. sublimitas et pfūdum. ¶ **S**ecūdo requirit in hac domo
pulchrum ornamentum/ scz vtutum bonozq; exemplorum. qz
non sufficit adulto habere fidem et charitatem nisi exeat in op⁹.
Fides enim sine opibus mortua est. **J**acobi secūdo **E**t grego-
ri⁹ **C**haritas si opari renuit charitas nō est. **E**t ad gal. quito
In xpo ihu nec circūcisio aliquo valeat nec pputium/ s; fides
que p dilectionem opat. vbi glō **F**ides non vtiq; ociosa. qz fids
sine opibus non saluat. s; que p dilectionem opat dei et pximi.
In cuius rei cipū dñs exod xxiij. iussit vt cortina interior nobis
lūlūma que tabernaculū tegebat/ ex decem pticularib⁹ cortinis
pnera poliret varie. **N**am ibi deus sic ait moyli **I**nspecte. et fac
secūdum exemplar qd tibi in monte monstratum est. et **T**abernaculū
ita fiet: decem cortinas habebit de bisso retorta et iacinc-
to et purpura. coccoq; bis tincto/ varietates ope plumario faci-
es. vbi glō **I**n his quatuor cortinaz colorib⁹ quatuor iustifica-
tiones expmunt: **I**n bisso retorta caro castigata remittens. **I**n
tachincto mens superna cupiens. **I**n purpura caro passionib⁹
subiacens. **I**n cocco bis tincto mens int⁹ passiones dei et pximi
dilectione pfulgens **V**erū et ad talium vtutum exercitia puenia⁹
facilius. **E**xpediit vt crebro scōz patruz vitam velut ymages
depingam⁹ intrinsec⁹ **S**i enim vt refert **A**ug⁹ libro cōtra iulia-
nū. **Q**uidam rex turpis specie cubiculū suū fecit depingi pul-
chrymaginib⁹ vt eaz aspēū vxor sua pulchz pareret filiū **T**ur-
xpian⁹ domū sue conscientie quam de⁹ habitat in memoria bo-
noz exemploz non depingeret. vt vxor sensualitas ples vtutū
gignat. ¶ **T**ercio requiritur firmū tutamentum. qd fieri debet
puerfatione honesta et angelica custodia **N**am sicut tectūz do-
mus est custodia et tutamentum. ita exterior bona conuersatio

tutamentum est bone cōscientie/quaten⁹ bona fama p̄ximo: et
bona p̄scientia sibi p̄sit. iuxta illud mathei v. **Sic** luceat lux ves-
tra coram hōib⁹ vt videant opa vestra bona et glificent patrē ves-
trum qui in celis est. **I**dcirco xps mat. x^o dicit. qđ in aure audi-
tis p̄dicare sup tecta. j. p bonā p̄uersionem **A**d tutelā et āplio-
rem custodiā etiā miōr distiā bonitas dei angelicā adhibuit cus-
todia. **I**uxta illō luce v. **C**um fortis armar⁹ custodit atriu suū
in pace sunt omnia que possidet. et vt āgel⁹ bon⁹ fortior diabolo
vincat. supuenit et auferit vniuersa arma in q̄b⁹ confidit diabol⁹
et eius spolia distribuet **I**ō glō ibidem. **D**istribuit inquit spo-
lia exhibens fideles custodias āgeloz ad hōim salutē iiii^o i do-
mo requirit⁹ regimē prudētū **S**ic requirit⁹ vt p̄sciā prudēt rega-
t. **Q**uis enim d̄s hōi āmicleū de custodia āgelica. tñ quia fecit
deus hōiēm rcūm reliquit eū in manu filij sui. j. in suo libero ar-
bitrio. quomediātē bonuz vult grā assistente. et malū grā dei di-
missa **V**ult igit⁹ deus qui nos rōnis capaces fecit vt discretionē
regamur que eadem est prudētia. **I**n hac em̄ vtute iuxta p̄mū
vj^o ethi. oēs morales cōnectū⁹ vtutes. **N**āc xpus suos dilectos
docuit discipulos q̄b⁹ dixit **E**stote prudētes sicut serpētes ma-
thei x^o/caput videlz bone p̄sciē discrete regedo. hec ē vt⁹ et veri⁹
auriga vtutuz. quā btūs āthom⁹ f̄tulit solitudinē. opib⁹ miscōie
vite monastice. rigori abstinentie. et p̄uationi facultatū omniū
vt tradit collatione. ij^o joh̄is **C**assian⁹ abbatis moysi **Q**ue vt⁹
vt idem deducit breuiori via monachū sine deceptionis dyabo-
lice fallacia vehit ad perfectionis apicē. **S**z vt ibi d̄r non nisi hu-
militate sola conquiritur/qua quis senioz vlt⁹ platoz scita custo-
dire nititur. **Q**uinto requirit⁹ purū pavimentū scilz vt sepe ter-
gatur dom⁹ cōscientie per scobā cōtritionis et p̄fessionis qñ in eā
cadūt pulueres venialiu⁹ aut venena pccōz mortalium. **N**ec a-
liud remediū requirere oportet q̄ illud **V**n̄ **A**ug⁹. sup **J**ohēm
Seru⁹ peccati q⁹ fugit: secū se trahit quocūqz fugerit / nō fugit
seipm mala p̄sciā/nō est quo eat/seqtur se/ymmo nō recedit a se
peccatum em̄ qđ facit intus est. **N**is audire consiliū: **N**is ad
deum fugere: **A**d ipsam fuge cōfitendo nō latendo. **I**nsup in
hac domo sic p̄grue disposita nō inquietāt nec hōiēm expellunt

Uicesima septima

sum⁹/stullicidiū/z litigiosa mulier. vt bz puer. xxv. **P**er sumuz
mentis elatio **P**er litigiosam mulierez sensualitatis p̄ditio ad
sp̄m **P**er stullicidiū paruoz criminū vilipensio designat. **E**z
intrās illā conquescit in illa. z in ōmb⁹ delicijs ibi fruit. sicut int̄
ōem delectabilitatem

Amici speciosi
Theauri p̄ciosi
Libis aporosi

Quo ad p̄mū p̄sciā secūra ē pulchritudo
aierōnalis/ q̄ sp̄sa xp̄i est z dei. de q^o in
p̄s^o **D**is glā ei⁹ filie regī ab int⁹. sup quo
verbo glō. **H**ic est laus sp̄se a glā. q. d. **C**ōcupiscit rex decorē
tūū qui decor nō est nisi int⁹/ qz ois glā eius scz filie regī ab intus
in p̄sciā **I**ō canit. iij. aīe scē sp̄sus dicit **Q** pulchra es aīca mea
q̄ pulchra es/ oculi tui colūbaz. glō. j. quo ad deteriorē p̄uersati
ōne/ ab/ eo qd̄ intrinsec⁹ later. glō. j. in int̄tioē/ q̄ sola pulchra ē.
p̄ quā alia sūt cōmendabilia. qd̄ intrinsecus later. qz soli deo pla
cet. **D**e sc̄o eccl. xij. bona est s̄b̄n̄a cui nō est pccūm/ in p̄sciā scz
q̄ tam de s̄b̄n̄a rerū terrenaz q̄ sp̄ualium intelli gi pōt **I**llius
enī diuicie sūt bona s̄b̄n̄a. quē de male acquisitis ac retentis mor
dere non debet cōsciā **S**ic etiam hōis illius diuicie sp̄uales pu
ta sciētie z vtutes sunt bona s̄b̄n̄a quē de mōzli non mordet con
scientia. **N**am interiora bona vtutum/ p̄prie sūt z vere diuicie:
De quibus **C**risos. super matheū. **R**edдите que sūt cesaris ce
sari. zc. **N**ūmīsmā inquit cesaris aurū est/ nūmīsmā dei homo ē
In solidis cesar videt/ in hōib⁹ autem d̄s agnoscit. **E**t ideo di
uicias v̄as cesari date. deo aut̄ p̄scie vestre solam innocētiā re
seruate **I**de assērit **C**assio. li. iij. eplāz. quid acquiri ayt̄ puta
t̄ vbi p̄sciā bona perditur. aut in qna pte possit hō p̄ficere. si ino
cētiā pbat⁹ fuerit amississe. **E**t bern. lib. d̄ cōsideratōe ait. mag
ne diuicie sūt bona z trāquilla p̄sciā. **D**e 3° puer. xvj. **S**ecura
mēs magi q̄ iuge pui^m **A**n cassio. li. ij. eplāz **A**rbor quā flore
re vides. quā sumā p̄spicis viriditate letari. subtrāneo succo se
cūditatis aīat. reddēs in sup̄ficie qd̄ p̄tinet in radice. hominuz
quoqz vultus magna hylaritate decorat. si visceribus sanis gra
uamen nullū sentiat lesionis. **E**x quib⁹ patet quō bone p̄scien
tie possessio sit iocundissime rei adeptio. **A**nde aplūs sc̄da cozz
j. **G**loria nostra hec est testiōnū p̄scie nostre. qd̄ enī i corde dul

cine: **Q**uid in terra quietius aut securi⁹ bona consciã. damna rerum non metuit. non v⁹boz cõtumelias. non corpis cruciatus que etiam ipsa morte mag⁹ erigitur q⁹ deijciã. **S**emp sine pavo re est/ semp intrepida. **I**n flaccus **I**nteger vite scelerisq⁹ pur⁹ non eget mauri iacul⁹ nec venenata fusce pbaretra. **D**e hac do mo succincte aliqua dicta sufficiant. quam diuersi doctores pul chre plixiusq⁹ describũt ¶ **S**ecũdum latus

Per hominẽ nudũ in scõa domo stantem signat q⁹ corp⁹ est dom⁹ anime. que quidem aĩã rõnalis vniã corp⁹. ⁊ corporis ef ficitur hospes cũ creatur **O**rganizato corpe humano/ concepto in vtero matris ⁊ distincto p membra/ tunc anima creat ⁊ creã do corpi infũditur. **S**ed videtur q⁹ non deceat diuinam sapiãz aĩã humanã ppulchram ⁊ immaculatam turpi ⁊ sordide do mui corpis infũdere. **N**am null⁹ sapiens ponit thesaurũ suum in loco in quo maculam contrahit **S**ed ad hoc põt rũderi q⁹ de ceat **T**um q⁹ sicut non esset sapiens qui thesaurum in loco mũ do conseruabilem/ poneret in loco immũdo. ita esset valde insu piens qui thesaurũ non aliter conseruabilem non poneret in lo co etiam immũdo. pcipue si mũdandi thesaurũ sibi possibilitas remaneret **T**um q⁹ quis illi qui in pccõ originali nascũt sint ob noxiũ vt priuent illa picipatione diuine bonitatis que in prima beatos efficit. tamen participant facultatem participãdi illam. **U**nde nõ deficit penitus op⁹ dei pcipue a fine: tũ perueniendi ad finem vltimũz nõ tollatur facultas. tum q⁹ macula vel culpa original⁹ non contrahitur ex vnione anime ad carnem. sz ex vo luntate primi parentis. qui actualiter peccando per inobedien tiam infecit totã naturã humanã/ que virtualiter erat in ipso fin rõnem seĩãlem scõm doc. sup ij⁹ sniarum dis xxxij. **D**e hac do mo loquitur perpulchre bernard. in quodam sermone incipien te **O**lim glõsus. **E**t aplũs. **S**cim⁹ quoniam si terrestris dom⁹ nostra hui⁹ habitationis dissoluãt/ q⁹ edificationem ex deo ha beam⁹ domũ non manufactam in cel. **N**ec corporis dom⁹ est.

Sapienter sustentanda
Artificialiter regenda
Subtiliter custodiẽda

Et primo sapienter sustentã da **N**am corpus nostz per sa pientissimũ autorem nrẽ ord.

tum nobis iuxta liberi arbitrij directionem dat ad regendum.
Sustentatur enim nature nutrimento sapienter. dum pabsti-
 nentiam mens in eo versatur ad libitum. **N**ec enim pcitas seu
 abstinencia facit corpalem vitam delcabilem et sanam **L**ib^o em
 cum moderamine sumpt^o in gustu delcationem facit. **Q**uando
 enim cibus tempate sumit^o tam in qualitate q^m in quantitate tunc
 conueniens cum puenienti cōiungit. q^m gustus cui cibus pungi-
 tur puenientiam habet ad ipsum in mō et in mēsurā. et tunc seq^r
 delcatio. **E**tiam ex hac sobrietate sustētationis sequit^r curialis
 pncip^o cum alijs **C**ibus enim moderate et ordinate sumpt^o mū-
 dicitiam corporis causat p hoc q^m omnes sensus exteriores puros
 et immaculatos tenet **E**t hoc maxime requirit^r in humana con-
 uersatione. **V**n Alan^o in padigmatib^o **S**ubtraheligna foco: si
 vis extinguere flāmā. **E**t carnis mor^o ocia/vina/dapes. **Q**ui p
 pe vray theren. **S**ine cerere et bacho friget vennis. **N**ec etiam
 quo ad aīam hospitem reddūt volūtatem sinceram vt ad oran-
 dum sit feruentior. **E**demoriam nutriunt vt ad reminiscendū
 sit pmprior/itellcūm acuiunt/ vt ad speculandū sit subtilior. **S**a-
 pienti^o etiam sustentat^r cū inuentus circa aliquod licitum exerci-
 tium occupat^r. **P**ens enim humana scōm q^m dicit **G**rego. nes-
 cit esse ociosa s^z sp occupari desiderat. **E**t quando est occupata
 circa vniū/cum diuersis non possit intendere a quocūq^m alio reni-
 titur **Q**n vero hō a iuuentute incipit ociari et excessiue repleti.
 tunc facil^r huius dom^o seq^rur ruina **Q** scōo fit artificialit^r tegē-
 da contra stillantē ebrietatem/q^m potus inebrians habz specia-
 lem vim impediendi vsum rōnis: in quantū sciz pturbat cerebz
 sua fumositatē. **E**t eius modic^o excessus multūz ledit/ q^m facilit^r
 potest impedire vsum rōnis magⁱ q^m excessus cibi. **E**x hoc de-
 bito tegumento sequit^r intellcūalis luminis pseruatio. carnalis
 concupiscēcie repssio/et pacis vnio. **U**trum autem abstinentia ni-
 mia peior sit voracitate aut ebrietate? **R**ndent **C**ancell. et nyō
 deteriorē atz piculosiorem esse abstinentiam immoderatā/ q^m
 voracitatem aut ebrietatē/ si deā abstinentia vsq^m ad turbationē
 cerebri et vsus rōnis nōbilit^r et scient^r vgat vt in de lep^o morali.

ca: vi: de gula recitat pfatus nro **D**e subtili custodia scienduz
 qd om^o anime nostre munit sex portis sicut iherosolima p qua
 figurat. anima nra munita fuit sex portis. vt ex li^o necmie elici
 potest **S**ex inquam portis sensuum anime **C**uius prima por
 ta dicebatur porta fontis syloe. quia ibi ppe erat fons syloe. vbi
 illuminat^o est cecus/de quo **J**ohannis ix: .z signat visum ee cus
 rodiendum. quia dr tren. **O**cul^o meus depdatus est animam
 meam. **E**t iob. **D**epegifedus cu oculis meis / vt nec cogitarem
 quidem de vigne. ps **A**uerte oculos meos &. **C**lausio hoc osti
 o orat quis vere prem suum in abscondito. **S**ancti cōiter clausis
 sensibus habent visiones dei. **S**ecda porta dicebat^r porta vallis
 quia i valle erat vel ad vallem ducebat. **E**t signat portam disci
 pline. j. audit^r qui deseruit acquisitioni doctrine in valle humili
 ter suscipientis **E**t hec custodienda est vt non audiat dtraccio
 nes vel nociua. hoc clauso carnis ostio apitur ostium spūs. audi
 tus anime/quo intelligūt diuine locutiones/can. v. **A**niā mea
 liquefca est vt dlcūs locutus est / omni tarditate z frigiditate
 postposita. secuta est diuinas inspirationes cu magno dsiderio.
Tercia dicebat^r porta sterquilini/ p eam eni stercorea eiicebant^r
 z signat nariū odoratum / vñ egrediunt^r imūdicie. z hec claudē
 da est rebus mūdanis. **N**on enim deus florib^o z arōribus odo
 rem dedit ad vtēdū voluptuose. sz necessarie. z vt ex hoc assur
 gamus ad bonitatem eius cognoscendam. **S**entit autem odor
 spūal ab eo qui sensus mortificat in veritate p odoratū spūs/ qui
 est discretio boni z mali. sicut int odorem z fetorem / nā spūalia
 confortant/ vicia turbant. **Q**uarta erat porta vetus/ qz añ ali
 as scā z signat gustū qui a pncipio fuit regulat^r prius alijs. dñz
 phibitus fuit gust^o arboris scientie boni z mali. z aliaz concess^o
 sus. **N**unc oportet custodire/ quia qui custodit os suū sz gustū
 do scdm rōnem/ z non scdm sensualitatem/ custodit aiām suam.
Bustate inquit ps z videte. quoniam suauis est dominus/ dul
 cis in mortificatione. dulciōr in oratione. dulcissim^o in contem
 platione. **Q**uinta erat porta pisciuz. quia inde apportabantur
 pisces. z signat tactum. quia sicut piscis gaudet in aqua / ita tac
 tus in mollicie. **N**anc oportet claudere. non soluz a venereis ac

ribus et tactib⁹ h⁹ m⁹ o⁹ i. sed etiam ab omnib⁹ illicitis. ysaie xxxiii
Beatus qui excutit man⁹ suas ab omni munere scz a lingua/ab
 obsequio. et a pecunia. i. q. j. c. **S**unt nonnulli. **I**n manibus p⁹ci
 pue est tactus. **E**st autem quidam contractus sp⁹ualis/et amplex
 us anime ad ipsum deum. p⁹feruidum aff⁹cum. can. ij. **D**extera
 illius amplexabit me. **T**angunt vestimenta ch⁹risti ab eis quie
 am imitant. **S**exta porta dicebat⁹ porta gregi. qz ibi accubab⁹t
 pecudes. **E**t signat port⁹ locutionis. vbi multe locutiones bel
 tales quiescunt et vicia. **C**um ergo bene custodiunt he porte am⁹e
 sine ostia domus corp⁹is intrat ih⁹us in ipsas januis clausis vt est
 iobis xx⁹/per sensus sp⁹uales. s. p⁹ visum cont⁹emplationis/audituz
 executionis. diuinaz inspirationu. odoratum discretiois et sac
 te imitationis. gustu dulcis exultationis/tactu seruientis dilecti
 onis. os diuine laudationis. **E**t in ipso ingressu mirant⁹ interio
 res potentie seu aff⁹cus

¶ Terciu⁹ latus

Circa tercium lat⁹ sciendum q⁹ p⁹at familias bene habet dispo
 nere domui sue scz familie/ in vita et circa mortem: in vita prou⁹e
 ter regendo/ in morte sollicitate ordinando et legando/ de qua qui
 de legat⁹oe infra in sequentibus cellis alibi patebit. **S**z quia regi
 men yconomicu coe est/et gubernatio familie est dispersa coit⁹ p⁹
 orbem. ideo de disp⁹oe hui⁹ domus libet aliquo p⁹ferre. scz q⁹
 ad regimen.

Coniu⁹gale
Familiale
Seruile

Primo igit⁹ sciendu q⁹ licet p⁹at familias debz
 se disponere circa sua p⁹thorale in tribus/sciz ei
 affabiliter prouendo/decenter pcurando/et si
 ne zelotipia diligendo. **P**rimo debet cum ea affabiliter viuere.

Est enim marit⁹ solaci⁹ vxoris. no solu naturali copula. sz etia
 in conuictu sociali. maxime cum vxorem no deceat se multuz ex
 bibere extraneis solacijs/ vnde infamia oriri posset et sinistra vi
 ri opinio. **A**d hec ergo euitanda vir debet vxori esse affabi
 lis et beniuolus/ alias vxoris vita esset cum tristitia. **S**igna au
 tem amicitie que debent vxoribus exhiberi non sunt vniiformi
 ter ad omnes habenda **S**i enim vxor est humilis et honesta ali
 quando erras/ det⁹ v⁹bis dulcib⁹ amoneri **S**i supba et p⁹uax det⁹
 aspicio/ icrepa⁹ adhiberi. assuer⁹ se benigne dulciter habu⁹ ad hest

Ad reginam vero vasti durius se habuit. De decenti pcuratio
 ne sciendum q̄ vir vxorem p̄grue p̄uidebit in ornamentis ⁊ ali
 is eius pertinentijs iuxta sui status exigentiam. Decet enī vx
 orem militis aut officiarioris aut iusticiarij pulchriores habere ⁊
 gerere vestes q̄ simplicis ciuis. Huiusmodi excessus sepe cā est
 ruine. Unde phūs p̄mo rethorice loquens de macedomb⁹ ayt
 eos esse infelices eo q̄ suis vxoribus illicita p̄mittebāt. Et Va
 leri⁹ maxim⁹ roman⁹ p̄mendat rōnos ex aduerso dicens Con
 suetudo diu approbata apud romanos ⁊ inde ad alios deriu
 uata q̄ viri vxores suas ornamentis decentib⁹ induebāt s̄z par
 co victu nutriebāt. Tercio debet vir vxorem sic diligere vt zelo
 ripiam vitet. alioquin sibi magnū nocumentum non seruandi fi
 dem p̄bet. Infertur quidem nocumentū magnū viro si nimis
 circa vxorem est zelotipus q̄ sp̄ est in suspitioē ⁊ p̄ p̄ns in cordis
 anxietate. vñ fit (cū vna cura aliam impediāt) q̄ retrahat a de
 bitis opibus ciuilib⁹. p̄pter qd̄ in alioz societate redditur iep
 tus. Insuper vxori ex hoc non seruandi fidem incitamentū p̄e
 bet. Id enim qd̄ p̄hibetur ex p̄hibitione magis concupiscitur.
 Nam s̄m p̄m̄ ij⁹ rethorice. Concupiscentia est eius qd̄ abest. n̄
 autem eius qd̄ adest. zelotipoz enim p̄torales ex hoc magis in
 citant ad malum/quia in his magis augetur concupiscentia eo
 rum que p̄hibentur. vel aliquib⁹ se priuari p̄ viros suspicant. ¶
 Secūdo requiritur sollicita p̄uidencia patris ad filium de nu
 trimento. q̄ vehemens est amor patris ad filium vt toti⁹ ad p̄e
 De eruditione. nam ad hoc obligantur iure diuino sicut sapiēs
 dicit Si filii tibi sint erudi eos. alioquin p̄es qui sunt negligen
 tes circa corrcōem filioz p̄cipites existunt p̄ccōz eozum. ⁊ fre
 quenter iusto dei iudicio in hac vita puniunt. Nely summus sa
 cerdos iudeoz qui negligens ⁊ remissus fuit in correctione pra
 uoz filioz dure a dño increpat. Qui tandem iusto dei iudicio
 morte subita ac miserabili quantum ad oculos hōim fractis cer
 uicib⁹ a tergo cadēdo extinguit. j. R. iij. ⁊ in c. liij. hely de syno
 ¶ Sunt autem tria p̄cipue ad que iuuenes nālter inclinatur.
 a quibus retrahi debent p̄ parentes. Sunt enim passionū secta
 tores/quod eis contingit ex habūdantiā caloris ⁊ feruore san

guinis ex quo fit incitatio ad cōcupiscentias venercoꝝ. **L**uero
 go omnis hō agat vel ex passioē vel rōne. z iuuenes vsu rōnis ca
 reant. p̄is est eos ex passioib⁹ agere. **A**b his retrahi p̄nt studio
 lrāz/ aut exercicio artium mechanicaz/ ex p̄lpi p̄is alexādma
 gni/ qui phōs plures deputauit ad eruditionem alexādri. **O**c
 tauian⁹ filios suos exercere fecit exercicia corpalia. **F**ilias autē
 suas lausficiis fecit instrui. **E**t valent hec ad ocium iuuenū vitā
 dum. z ideo incitē di sunt ad frequentationem diuinorū z audie
 ntiam legendaz scōꝝ. z h̄mōi. **T**hobias docuit filium suū ab in
 santia timere deum. vt thobie iij. **S**ūt insup in verbis lasciuis
 p̄ces. z lapsu lingue p̄cipites/ aliosq; deridentes. **M**ouētur
 autem ad verba lasciuie p̄ hoc q̄ effrenatis affectionib⁹ ad vene
 rea incitant. **V**nusquisq; aut scōm phm̄ illa q̄ delcābilit̄ cogitat
 eloquetur z opatur ea ad que afficit. **E**rūpunt autem facili⁹ ad
 iniurias inferendas. siue ex eo q̄ maiores se alijs reputāt ferno
 re sanguinis z calore incis vigente/ siue etiam qz paucorū exp̄ti/
 z non repulsam sunt passi. vñ scōz phm̄ in rethoriciis animosi sūt
 cōiter z bone spei. **F**aciliter derident qz nondum aliqua p̄cie
 regunt. z seipsos totalit̄ ignorant. **A**b his lingue vicijs monitis
 patris z matris retrahēdi sūt. nūc verbis acriorib⁹: nūc verbib⁹ z
 minis maiorib⁹ z h̄mōi. **I**nsup sūt in sensu pp̄rio ptinaces/ faci
 liter enūciant quod ignorant/ z ideo vt plurimū falsa z fatua lo
 quunt. **E**t quia gloriofi volūt apparere hoc ptinacit̄ defendere
 satagūt. **I**nstruant̄ ideo ad conuersationem cū honestis z non
 socijs sed grandenis habendam. **D**ecet enim iuuenes maiores
 z antiquiores venerari. **U**nde leuitici xix⁹ mandatur. **C**oram
 cano capite consurge/ z honora personam senis. **C**ohercendi p̄
 cipue sunt a societatibus prauis. **S**iunt enim ex hoc vani/ fures
 z facillime ad peiora p̄uertunt̄. quia molles sunt. z facilliter duc
 tibilēs. **S**unt enim nimis amatores amicitie/ z sodales diligūt
 quia gaudent p̄uiuere similib⁹. **E**tiam iuuenes sunt multū cre
 duli. **C**um enim parū vigeant rōne: ideo facili⁹ credunt/ z iō ci
 to seducūt. **I**deo nar rat boecius de dis. sco. de lucrecij filio. p̄
 absq; disciplina viuente/ tandem patibulo addicto finalit̄ patri di
 cente. heu quare bonos socios contempsit/ quare magistri docu

mētis nō obediunt: quare meis prauis morib⁹ nō obsterit. **Q**ua
liter at ad seruos 3. se debet habere **S**ciendū q dñi siue rei sa/
miliaris gubernatores/erunt seruis

Verbis mites

Solutionib⁹ liberales

Oneribus graciles

¶ De pmo erūt v̄bis placidi **A**speri

tas enim v̄boz reddit dños seruis o

nerosos vt non eis p̄mpto animo ser

uiant **A**uertendūz tamē est q nō decet dños se nimis familia

res exhibere seruis. qz inde venirent in cōtenptuz. vt in l. obser

uandū ff. de officio p̄sdis iūcta glō. **E**st ergo medium tenendū

quantū possibile est. vt videlz non nimis humanos se exhibeāt

nec nimis contemptibiles demonstrent. **S**cdo de solutiōe libe

rali. **D**eñt enim puidere necitatib⁹ seruoꝝ scdm decentiam z ex

igentiam seruoꝝ z laboꝝ ne necitatib⁹ compulsi furent. **C**la

mitat enim añ deum merces detenta laboꝝ. **T**er⁹ onerib⁹ gra

ciles scz distiguendo seruicia imponē seruis / deñt enim dñi ex

periri prius cōditioēs z qualitates seruiētiū. z quosdā ad que

dam deputare / aliosz ad alia / scdm ydoneitatem laboꝝ. vñ apd

virgil. de dydone opm laborem partib⁹ equabat iustis. **S**ic e

nim omnia ordinate fient. z tota res domestica in pace quiescet

Parte ex altera deñt serui esse fideles in pmissis **N**onne enīz

serui a seruiendo dcūm est. vel a seruando. **I**lle igit ver⁹ seruus

est qui in seruiendo est cōseruatiuus bonoꝝ dñi sui. **N**ā in com

mendatione fidelitatis seruoꝝ pmittit eis dñs sup multa cōsti

tuere qui etiam in pauca fuerūt fideles. **V**al. xxv. **N**arrat va

lerius libro tercio de quodā milite cesari fidelissimo. qui cū essz

capt⁹ z ad anthoniūz duct⁹ / inuitat⁹ ab eo q ampli⁹ non cesaris

miles sed suus esset. **R**ndit jugulari me poti⁹ inbe quia nec salu

tis bñficio nec mortis supplicio abduci possūz. vt cesaris miles

esse desinā. z tuus esse incipiam **A**nthom⁹ autem ei sue fidelita

tis merito vitam cōcessit **N**on solum at deñt esse fideles ne do

minos suos defraudent. sz z vt ea que eis mandantur recte app

hendāt. z debire exequant **S**cdo erunt p̄mpti in obediendo.

Quidam enim mōchus dñ scriberet in cella z p̄mam ptem lrē

o inchoasset a suo abbate vocat⁹ qui mox lrām incōpletam dñi

fit. z cellam egressus est. vt abbatis impio pareat. **R**ediens ve

ro ad lrām illam merito obedientie ex auro diuinit⁹ ppletā rep
perit. Tercio decet eos esse puros ⁊ mūdicijs corp'alib⁹ ⁊ men
talibus claros/ne sint mox corruptores in familia. **Ex** hoc em
possz p'stari magnū nocumentū filijs aut filiab⁹ aut ibi puerfan
tibus Joseph de adulterio inuiat⁹ ab vxore putifar'is sacerdo
tis pharaonis opinephario nullaten⁹ acquieuit. sed dixit. **Ec**
ce dñs meus omib⁹ mibi traditis ignorat quid habeat in domo
sua. nec quicq⁹ est qđ non sit in mea p'tate p'ter te vxorē e⁹ Quō
possum hoc facere. **Gen xxxix.** ¶ Quartū latus.

¶ De quarta domo scz sup'celesti loquit⁹ ps. lxxxiiij. **Beati** qui
habi. in domo tua dñe. in se. se. laudabūt te. glō. **Cal** yod. domo
nō manifestā vbi non est timor: sz celesti. **Hic** locus a ps⁹ ibi etiāz
nōiatur tabernaculū ppter inhabitationē **A**tria tua p'p't latitu
dinem. nō⁹ p'p't securitatem. **A**laria p'p't scām oblatōez ⁊ do
m⁹ p'p't quietē. **A**d hāc domū edificādā opat⁹ cotidie artifex.
grā. s. gratū faciens p'ncipali per iustumēta v'tutū. ps **B**ñdic
tionē. glō. j. grām dabit legislator. ibūt de v'tute in v'tutē. nā hō
nō p' sua nālia nec p' opationē angloz scōz thōm j. ij. q. v. pōt ad
bitudinem puenire. **Q**đ etiā satis inuit aplūs j. ad cor ij. **O**
cul⁹ non vidit nec auris audiuit ⁊ in cor hōis nō ascendit qđ p'pauit
ds diligentib⁹ se **E**t ps⁹ **B**ram ⁊ glām dabit dñs. glō. ⁊ nō ali⁹.
Ad rōs vj. / grā dei vita eterna. qđ ideo dñs scōm glōm. ibi vt in
telligam⁹ deum ad vitam eternā p' sua miseratioē perducere.
Sic ergo exponit⁹ vita etna. nobis datur grā dei. j. suo munere
Nū⁹ rō est scōm thōm j. ij. q. c. ix. ar. v. q. act⁹ perducētes ad fi
nem oportet fini esse. p'porcionatos. null⁹ enī act⁹ excedit p'por
tionē p'ncipij sui act⁹ vita autē eterna est excedēs p'porciōz buā
ne nature. ⁊ iō hō per sua naturalia nō p't pducere opa meritoria
p'porciōnā vite etne. sz ad **B**erxiit⁹ alior vī⁹ qđ est vī⁹ grē / sū qua
hō nō p't mereri vitā eternā sz pōt facere opera perducētia ad a
liqđ bonū p'nāle hōi. sicut laborare in agro comedere ⁊ bibere
⁊ h'mōi. **Q**đ at dñs dicit mat. xix. **S**i vis ad vitam ingredi ser
ua mō data. intelligēdum est volūtate sua facere opa meritoria:
Ita tamen qđ ipsa voluntas prius p'paret ad h⁹ per grām **I**tē
nōbiciat⁹: qđ vita etna est vltimus finis hominis. sed quelibet

res naturalis p sua naturalia pōt consequi suuz finem/ergo mul
to magi homo qui hz altiora naturalia debet p se posse cōsequi
finem suū.sez vitam etnā. **N**ūqz hoc vez est de fine puāli rei
sz natura huāna ex hoc qz ē nobilior pōt ad altiozem finem pōuci
qz puālem sibi.cui⁹ modi est vita etna/ad qd etiā indiget altiori
auxilio qz v̄tus sua naturalis sit. s. auxilio grē **I**git artifex grā i
hac domo opatur circa muros edificandos z cotidie perficien
dos **I**deo deprecādo dicit ps̄ **B**enigne fac dñe. j. largā bñdi
ctione z miām impēde peccā dimittēdo z grām p̄ferendo. i. boā
volūtate tua. j. ex gratuita grā tua. syō. j. eccle militanti. vt edifi
cent muri celestis ih̄lm/ps̄tuturi vni⁹ ex lapidib⁹. j. ex aiābus
fidelib⁹ **A**it enim p̄fessio ecclāstica **L**apides p̄ciosi omēs muri
tui. o supple celestis ih̄lm/ p̄ciosi dico. qz p̄ciosus artifex de⁹ o/
nes eos cōposuit/ z in clibano ardentissimi amoris decoxit. p̄ci
osi qz anqz ibi muris appositi p̄cioso p̄cio empti. **V**n bcrñ. expo
nens illud ps̄. c. xxix. **C**opiosa apud eum redēptio. quia vndā
sanguinis per quinqz p̄tes corpis largit⁹ effudit/cum. p redemp
tione generis humani vna gutta p̄ciosi ei⁹ sanguinis suffecisset.
sed data est copia muneris. vt v̄tus innotesceret diligentis. p̄
choz. vi. **A**pl̄s loquēs redēptis **N**ō estis vestri. glō. iure/ sed
chr̄sti. cuius rōne subdit. **E**mpi enim estis p̄cio magno. glosa
xp̄i sanguine p̄cioso. **R**es enī emptā trāsit in ius emptoris **N**i
lapides ibi coniungūtur calce charitatis firmissima **V**nde aug⁹
de morib⁹ ecclesie. **C**haritas est virtus/que cum rectissimā affcō
ne coniungit nos deo. **S**z hi lapides hic adaptant malleis tri
bulationū passionūqz. quia ibi neqz clamor neqz dolor. neqz ali
quis abhorrendus sonitus aut strepit⁹ audit⁹. z ideo flagella dī
hic patient sustinenda sunt. **V**n aug⁹. in de v̄si. infirmo. ad ne
potem suū ait. **I**n muro ciuitatis superne ponend⁹ es lapis vi
uus. in cui⁹ edificio nō auditur strepit⁹ aut malleus **N**ic perfe
rendus est strepitus. hic addicēdo lapidi malleus. hic conuer
tendū est totum lapidis quadzāvi supuacaneū. hec ille dicit. **E**
Et sicut dicit b. thomas super epl̄as pauli. **I**n edificio mate
riali nccārium est ad p̄fcoem ip̄ius aliquos ex lapidib⁹ quibus
construit poni inferi⁹ in fundamento sub terra. aliquos supra

terram in parietibus. **S**ed q̄ tales lapides eiusdem aptitudinis
 ponantur infra et tales supra non est necessarium. sed simpliciter
 hoc est ex voluntate edificantis. Si igitur aliquis minoris p̄mij
 inferius ponatur / et alter altius in muro ciuitatis ibidem adpra-
 tur / age gratias ei cuius voluntate et dispositione omnes salui su-
 mus. qui hos muros sua iustissima voluntate et occulto nobis iu-
 dicio edificat et disponit. **D**ispone igitur domui tue huic p̄ sub-
 tilem auscultationem et artificis gr̄e immisionem et excitatioēz
 adimplendo vota / pagendo bona / et patienter sustinēdo flagel-
 la. **I**n illa enim domo sunt fere portarum eius. ibi sempiterna
 salus. **B**eari qui habitant in domo tua dñe. in se. se. lau. te. **N**o
 hanc aspirat ps̄ ps̄ lxxiiij. **Q** dilecta. j. valde dīcā et diligen-
 da sunt mentibus et cordib⁹ bene dispositis. **O. di.** **N**on pōt
 dici tabernacula tua sciz superna. **O** domine v̄tutum / celestium
 sciz angeloz / quia concupiscit. j. desiderat et per intensum deside-
 rium deficit a se sciz et a statu suo ac desiderio et amore languet a/
 nima mea. tendens in atria dñi eterna. **O. d.** **A**nima mea tan-
 to desiderio in atria celestia et eterna ingredi desiderat. vt om-
 nibus huius mūdi delectationibus et amore temporalium penitus
 deficiat. quib⁹ quondā delectabiliter inherebat. vsqz quo o homo
 tardas. **E**cce aduentum tuū p̄stolatur tota edificatio tam sum-
 me ac speciosissime domus. ymmo rex et paterfamilias expcāt
 te. **S**ic dauid. **N**e inquit expectāt insti. donec retribuas mihi
Quipe oportet vt expectent donec p̄seruoz numerus imple-
 atur. vt est apocal. vij. **I**n hac domo montes stillant dulcediēz
 et colles fluunt lac et mel. **Q**uid tu sopore deprimeris. **R**eposi-
 ta sit hec spes in sinu tuo. **T**rede videre bona domini in terra
 viventium. **A**tqz in eius dilectione continue pfice qui tecum egit
 tam magnifice. **C**ur homo in hac vita ciuitate babilonica fūda-
 ta ex amore sui constituit domum affectus sine terrenoz vsz ad
 dei contemptum. **D**ispone de hac domo vsz ad ruinam et fun-
 ditus eradicationem. quoniā falsa dom⁹ hec caritatis venenūz.
 et in hac ipsa sit homo seruus diaboli. membrū antixpi. mancipi-
 um iniquitatis. ciuitz babilonis. **S**ed perge cotidie pedib⁹ me-
 ditationis ad hāc sup̄ el. stem domūz quoniam inde puenis v.

qz ad contemptum terrenoz ppeffionem volūtariāz aduersoz
 z ad humilitatem mox. **P**rimū sciz avaricie z tpalium ptept^r
 reddit hoiēm ptentuz necessarijs **S**i inquit gregon^o pſiderem^o
 que z q̄ta nobis pmittunt in cel. vileſcūt animo oīa que haben
 tur in trīs **N**unc dicit apls/exiſtimo oīa detrimentū cē ppe emi
 nentem ſciam dñi nri iheſu xpi. ppter qđ omīa arbitroz vt ſter
 cora vt xpm lucrificiam **N**ulla nāqz eſt cōpatio terrenoz atqz
 carnalium ad eterna z celeſtia **N**is igit cōtēptis contemni et
 am pccm. inquātum impedit tantam beatitudinē. **Q**uāto enim
 feruētius hec beatitudo diligit. tanto amplius pccis amittere
 formidat **Q**ua ppter hortat apls vt has hñtes pmiſſioēs mū
 dem^o nos ab omni inquam mēto carnis z ſpūs. pficientes ſancti
 ficationem in timore dei. **S**cđo animat in aduerſis. **A**plūs. nō
 coronabit niſi qui legitime certauerit. **T**uz enim tanta ſit mer
 ces huius victorie/iuſtiſſimuz eſt inſatigabilis reluctari tempra
 tionib^o z peccatis. z omni hoſti ſalutis. **H**ic ſap. ij. legi^r **I**n pau
 cis vexari in multis bene diſponcūt. qm̄ deus temptauit illos/
 z inuenit eos dignos ſe. ideo accipient regnuz decoris z dyade
 ma ſpēi de manu dñi **A**duerſa idcirco hylarius ſuſtinent. ſi tan
 ta merces patientie cogitetur. **T**ercio hec meditatio humiliat
 hominem/dum ad tam ſupnaturalē beatitudinē ſe conditum at
 qz vocatū perpendit. ad quā ſe ex ſe oīno indignū inſufficientez
 z impotentem eſſe cognoscit obtinendam z mentalit loquit. vñ
 hoc tibi o indigna vil creatura: ex omni pre defectuoſa. vt ad tā
 tam beatitudinē ſis creata/ordinata/redempta z inuitata. **I**ta
 qz vltra ex hoc accendat homo in dei amore/qui ſeipſum nobis
 pmiſit in pmiuz obiectale z ſuijplius immediatā z claram viſi
 onem. **I**n pmiū ſo: male /qui ſe tam infinite excellētiorem ac
 digniorem ex incomphēſibili charitate pietate ac dignatiōe dig
 nat paupcul creaturis ſuis tam immenſe pmiare atqz coronare.
Diſpone igitur domibus iſtis iuxta vniuſcujuſqz cōgruentiam/
 qz morieris tu z non viues.